

Spis treści

Jan Świątek, Wprowadzenie	9
Wstęp	11
1. Cel pracy oraz jej zakres czasowy i terytorialny.....	11
2. Stan badań nad obrzędowością agrarną na Białostocczyźnie.....	16
Rozdział I. Warunki kształtowania się obrzędowości rolniczej na Białostocczyźnie	31
1. Warunki przyrodniczo-gospodarcze.....	32
1.1. Warunki przyrodnicze i ich wpływ na gospodarkę rolną.....	32
1.2. Sposoby uprawy ziemi oraz użytkowane narzędzia rolnicze.....	35
1.3. Struktura użytków rolnych oraz podstawowy terminarz prac polowych.....	47
2. Warunki historyczno-etniczne.....	51
Rozdział II. Zwyczaje i obrzędy zimowe	63
1. Dzień św. Mikołaja (6/19 grudnia).....	66
2. Wigilia Bożego Narodzenia (24 grudnia/6 stycznia).....	68
2.1. Zwyczaje związane z sianem i słomą.....	72
2.2. Zwyczaje związane ze snopem zboża.....	76
2.3. Zwyczaje związane z wigilijnymi potrawami.....	84
3. Boże Narodzenie (25 grudnia/7 stycznia).....	89
4. Świętego Szczepana (26 grudnia).....	91
5. <i>Święte wieczory</i> (26 grudnia-6 stycznia i 8-19 stycznia).....	94
6. Nowy Rok i jego wigilia (1/14 stycznia).....	97
7. Kolędowanie bożonarodzeniowe i noworoczne.....	99
7.1. Kolędowanie bożonarodzeniowe.....	103
7.2. Kolędowanie noworoczne.....	108
8. Święto Trzech Króli (<i>Kreszczenie</i>) i jego wigilia (6/19 stycznia).....	112
9. Matki Boskiej Gromnicznej (<i>Sretienie Gospodnie</i>) (2/15 lutego).....	115
10. Dzień św. Walentego (14 lutego).....	117
11. Kobięce tańce wegetacyjne w czasie zakończenia karnawału.....	118
12. Zwyczaje i zabiegi magiczne związane z drzewami owocowymi.....	121
13. Zimowe wróżby urodzaju i przepowiednie meteorologiczne.....	127

Rozdział III. Zwyczaje i obrzędy wiosenne.....	133
1. Pierwsza wiosenna orka, nawożenie ziemi.....	135
2. Siew zbóż jarych.....	145
3. Siew i sadzenie innych roślin.....	163
4. Zwiastowanie Najświętszej Marii Panny (25 marca/7 kwietnia).....	177
5. Niedziela Palmowa. Palma w obrzędowości agrarnej.....	182
6. Wielki Tydzień.....	185
7. Wielkanoc i Poniedziałek Wielkanocny.....	188
8. Przewodni Poniedziałek.....	191
9. Kolędowanie wiosenne.....	193
10. Świętego Jerzego (23 kwietnia/6 maja).....	198
11. Świętego Marka (25 kwietnia).....	213
12. Dni Krzyżowe.....	214
13. Zielone Świątki (<i>Sjomucha, Kleczanie, Trójca</i>).....	215
14. Gradowa Środa.....	219
15. Obchód pól.....	221
16. Obchód pól z <i>królewną</i>	227
17. Boże Ciało i święcenie wianków w oktawę tego święta. Prawosławne święto <i>Zelenec</i>	231
18. Wigilia św. Jana/Kupały (24 czerwca/7 lipca).....	233
19. Wierzenia związane z demonami polnymi.....	236
20. Wiosenne wróżby urodzaju i przepowiednie meteorologiczne.....	238
 Rozdział IV. Zwyczaje i obrzędy letnie.....	 245
1. Zwyczaje i obrzędy żniwne.....	246
1.1. Zażynek.....	246
1.2. Sprzet zbóż i zwyczaje z nim związane.....	256
1.3. Czarowanie zboża - <i>zawitka</i> lub <i>zakruta</i>	265
1.4. <i>I A. Przepiórka</i>	268
1.5. Dożynki. Wieńce dożynkowe.....	278
1.6. Zwózka zboża.....	284
2. Świętych Piotra i Pawła (29 czerwca/12 lipca).....	289
3. Dzień św. Eliasza (20 lipca/2 sierpnia).....	290
4. Święto Przemienienia Pańskiego (<i>Spas</i>) (6/19 sierpnia).....	292
5. Święto Matki Boskiej Zielnej (<i>Uspienije Bogorodicy</i>) (15/28 sierpnia).....	293
6. Letnie przepowiednie pogody i urodzaju.....	299
 Rozdział V. Zwyczaje i obrzędy jesienne.....	 301
1. Jesienna orka.....	302
2. Siew zbóż ozimych.....	304
3. Ścięcie głowy św. Jana Chrzciela (29 sierpnia/11 września).....	312
4. Matki Boskiej Siewnej (<i>Prieczista</i>) (8/21 września).....	313
5. Święto Podwyższenia Krzyża Pańskiego (14/27 września).....	314
6. Święto Matki Boskiej Opiekuńczej (<i>Pokrowa</i>) (1/14 października).....	315
7. Zbiór warzyw i Inu.....	316

8. Okrężne.....	317
9. Omłot zbóż.....	318
10. Jesienne przepowiednie pogody i urodzaju.....	322
Zakończenie.....	325
Aneksy.....	331
Aneks 1. Lista informatorów.....	333
Aneks 2. Pieśni żniwne.....	339
1. Pieśni śpiewane w czasie sprzętu zbóż.....	340
2. Pieśni śpiewane w czasie wiązania i strojenia <i>przepiórki</i>	347
3. Pieśni dożynkowe.....	351
Bibliografia.....	357
Indeks osobowy.....	377
Indeks istot boskich, świętych religii chrześcijańskiej oraz postaci mitycznych.....	387
Indeks geograficzny.....	389